

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Alueellistamispolitiikka ja -periaatteet 2020-luvulla –selvityshenkilöhankkeen loppuraportti:

Valtio alueiden, alueet valtion voimavarana – Alueellistamisesta paikkariippumattomaan työhön

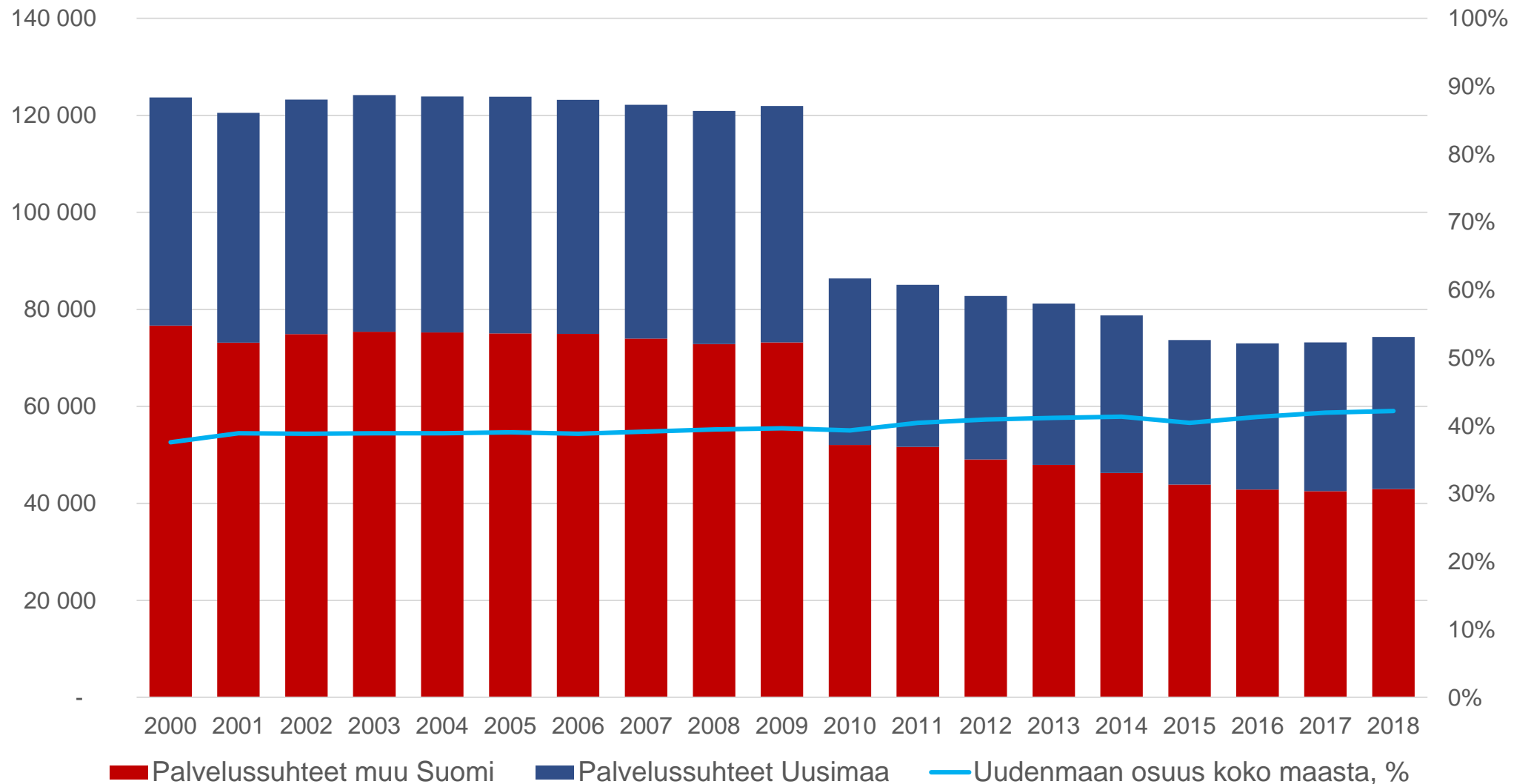
12.2.2019

Kokoomuksen ministeriryhmän valtiosihteeri, työelämäprofessori Anna-Kaisa Ikonen ja Kuntaliiton varatoimitusjohtaja Timo Reina

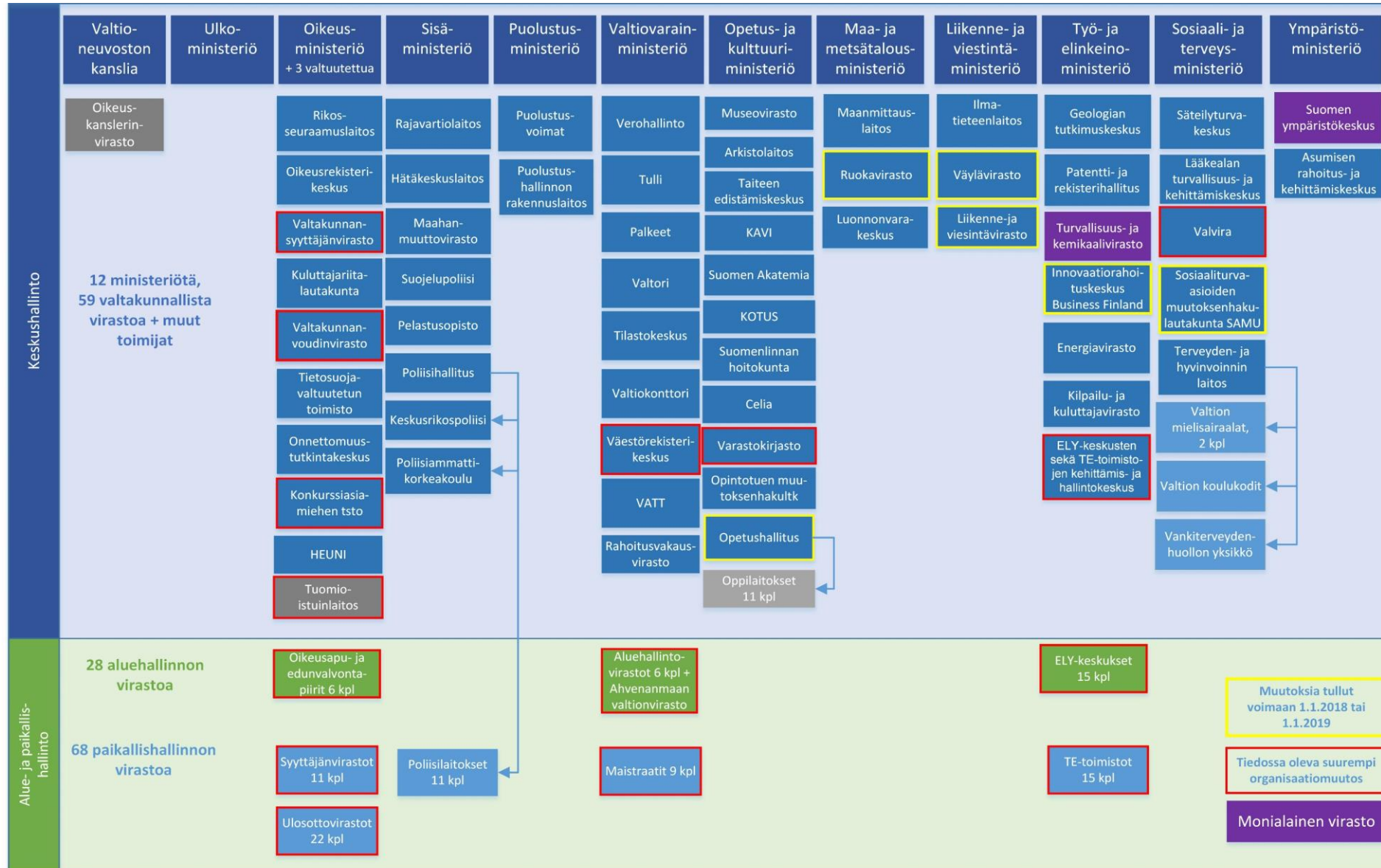

Valtionhallinto muutoksessa

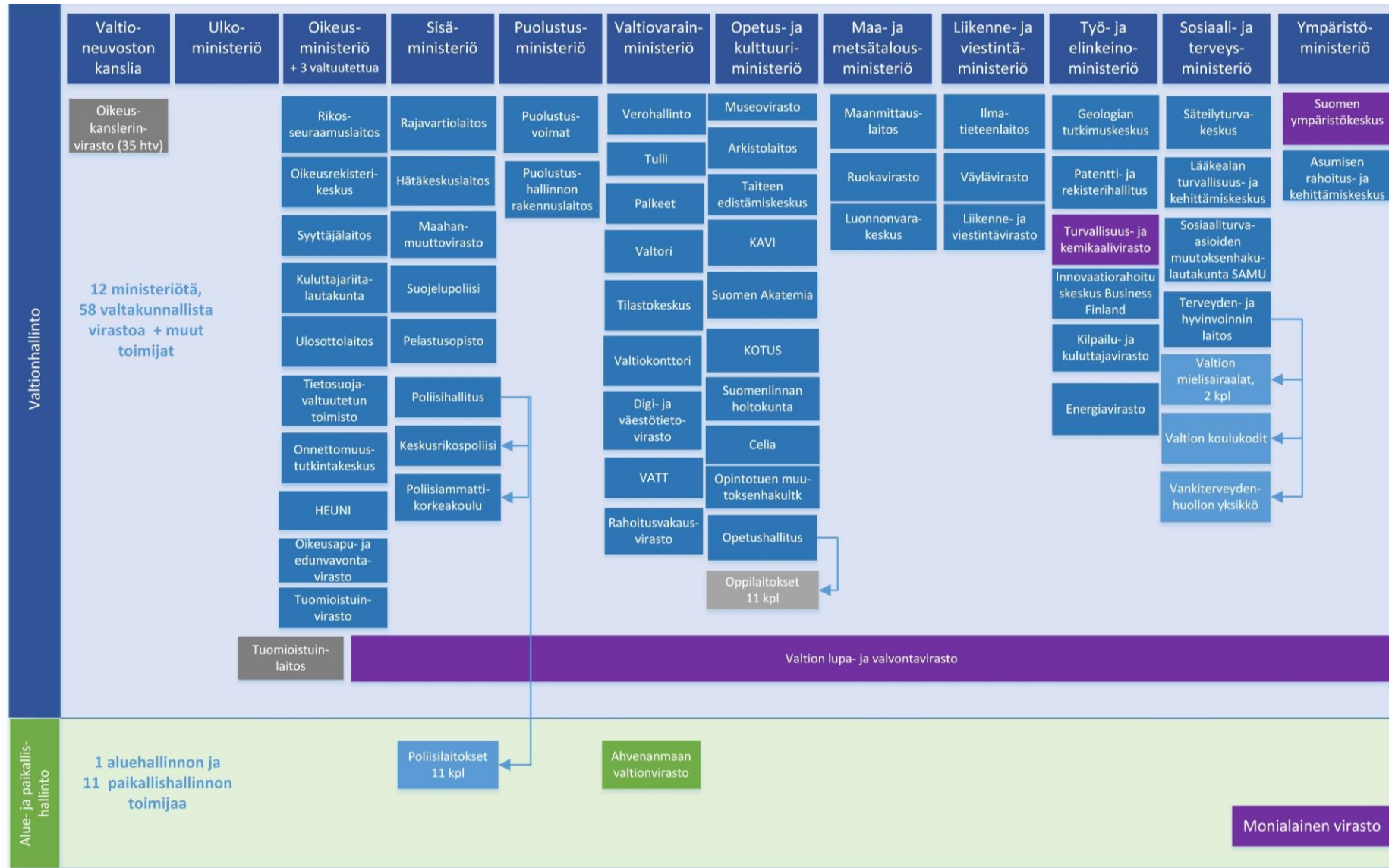
Valtion budjettitalouden palvelussuhteet 2000-2018 ja Uudenmaan osuus niistä

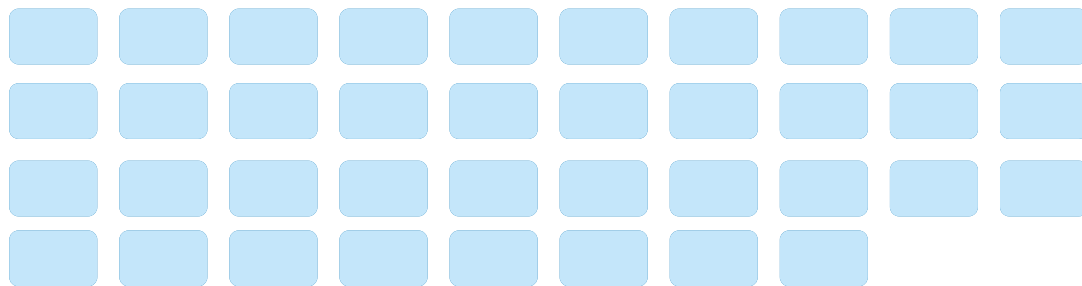
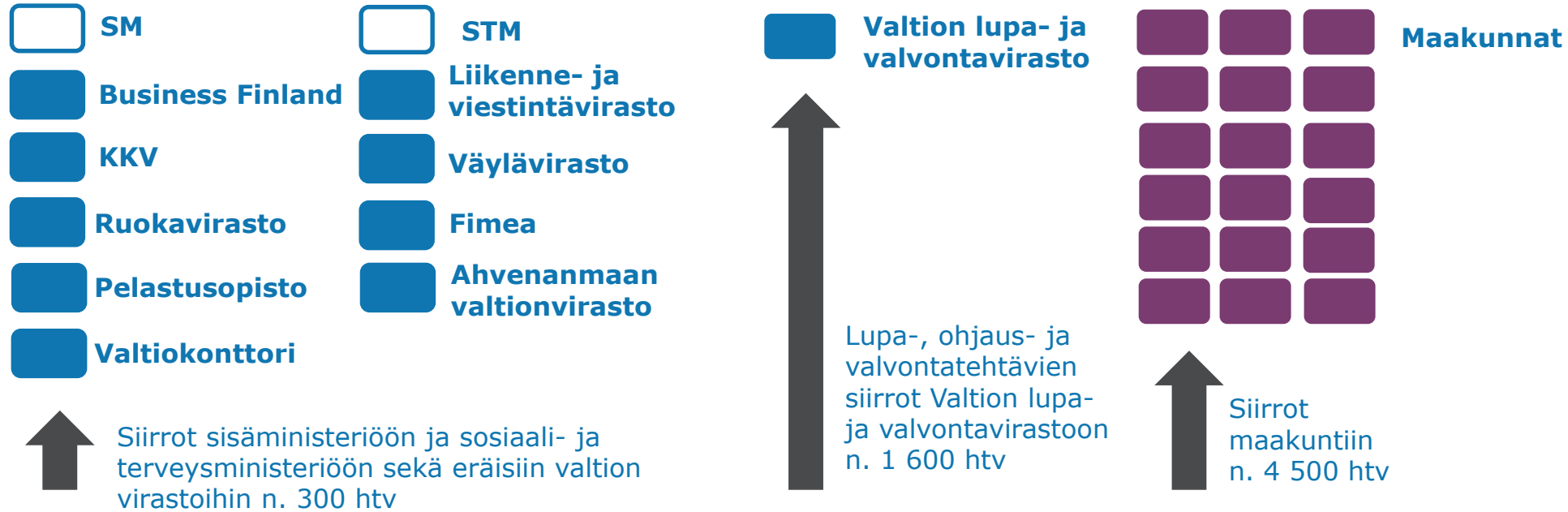
Valtionhallinto 1.1.2019

Valtionhallinto 1.1.2021 (jos kaikki suunnitellut rakenneuudistukset toteutuvat)

Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset valtion nykyisiin virastoihin, mikäli uudistukset toteutuvat kokonaisuudessaan

Nykytila: Tehtäviä hoitaa yhteensä 38 itsenäistä valtion virastoa

- 15 ELY-keskusta
- 15 TE-toimistoa
- 1 KEHA-keskus
- 6 aluehallintovirastoa
- 1 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

Alueellistaminen meillä ja muualla

Nykymuotoinen alueellistaminen: Alueellistamisen säädöspohja

- Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen toimivaltaa ohjataan lailla (362/2002) ja valtioneuvoston asetuksella (567/2002). Näiden nojalla valtioneuvoston kanslia on asettanut alueellistamisen koordinaatioryhmän.
- Lain mukaan alueellistamisen tavoitteina on turvata valtion tehtävien tuloksellista hoitamista ja työvoiman saantia valtion tehtäviin, edistää maan tasapainoista alueellista kehitystä sekä tukea työllisyyttä maan eri osissa.
- Asetuksen mukaan koordinaatioryhmän tehtävänä on
 - pitää luetteloja ministeriöiden tekemistä ilmoituksista asetuksen mukaisten asioiden vireille tulosta
 - päättää sijoittamisselvityksen ja supistamis- tai lakkauttamissuunnitelman tekemättä jättämistä koskevan esityksen hyväksymisestä
 - antaa lausunto sijoittamisselvitykseen valittavista sijoituspaikkavaihtoehdoista sekä sijoittamisselvityksistä ja lakkauttamis- tai supistamissuunnitelmista
 - tehdä aloitteita valtion yksikköjen ja toimintojen uudelleen sijoittamista koskevan strategian kehittämiseksi ja toteuttamiseksi, sekä
 - pyytää määräajoin maakuntien liitoilta esitykset valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta maakunnan alueelle.

Nykymuotoinen alueellistaminen: Ministeriön tehtävänä toimialallaan

- Asianomaisen ministeriön on aina selvitettävä valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittamismahdollisuudet pääkaupunkiseudun sijasta maan muihin osiin, kun:
 - perustetaan uusi yksikkö tai toiminto;
 - laajennetaan olemassa olevaa toimintaa olennaisesti; tai
 - organisoidaan olemassa olevaa toimintaa merkittävästi uudelleen.
- Selvittäminen tulee toteuttaa valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyn prosessin mukaisesti.
- Lisäksi ministeriöiden tulee soveltaa asetuksessa säädettyä menettelyä myös silloin, kun pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevia alueellisia ja paikallisia valtion yksiköjä ja toimintoja lakkautetaan tai supistetaan.

Hallitusohjelmatavoitteet alueellistamisen osalta

- Pääministeri Vanhasen I ja II hallituksen sekä pääministeri Kiviniemen hallitusten tavoitteena oli 4 000–8 000 työpaikan alueellistaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle vuoteen 2015 mennessä.
- Tavoitteen alaraja 4 000 saavutettiin toteuman ollessa noin 4 200 henkilötyövuotta. Alueellistamisten henkilötyövuosiseurantaa ylläpidettiin pääministeri Vanhasen I ja II hallituksen sekä pääministeri Kiviniemen hallitusten asettamien tavoitteiden mukaisesti vuoden 2015 loppuun saakka.

Alueellistaminen Pohjoismaissa ja Virossa

- Alueellistamisen lähtökohtana on sekä Norjassa että Ruotsissa, että uudet perustettavat valtion virastot sijoitetaan pääkaupungin ulkopuolelle.
- **Norjassa** alueellistamisen tavoitteet ja menettelyt on määritelty kuninkaan vahvistamissa toimintaohjeissa. Niiden mukaan valtion yksiköitä ei saa perustaa eikä siirtää Osloon ilman hallituksen päätöstä. Perustettaessa uusia yksiköitä arvioinnin tulee sisältää vähintään kolme vaihtoehtoista alueellistamispaikkakuntaa. Alueellistamispaikkakunnista päätettäessä tulee ottaa huomioon mm. palvelujen läheisyydelle asetettavat vaatimukset, osaamisvaatimukset, infrastruktuurille ja muulle työympäristöjen ja viranomaisten läheisyydelle asetettavat vaatimukset sekä kustannustehokkuus ja tehokas tehtävistä selviytyminen.
- **Ruotsissa** vuosien 2014-2019 hallituksella oli tavoitteena turvata valtion läsnäolo koko maassa sijoittamalla valtion virastoja tai niiden osia yhteensä noin 2000 työpaikan verran Tukholman ulkopuolelle. Alueellistamispäätökset ovat koskeneet noin kahtakymmentä viranomaista.
- **Tanskassa** valtion työpaikkojen alueellistamisen valmistelut aloitettiin kesäkuussa 2015. Hallitusohjelmaan kirjattuna tavoitteena oli siirtää lähes 4 000 valtion henkilötyövuotta Kööpenhaminan ulkopuolelle. Huhtikuussa 2018 noin 32 organisaatiota oli saanut alueellistamisprosessinsa päätökseen ja arviolta kaksikolmasosa siirrettävistä henkilötyövuosista oli alueellistettu. Yli kolmasosa organisaatioista on jäljessä alkuperäisestä aikataulusta. Noin neljäsosa henkilöstöstä päätti muuttaa työn perässä uudelle paikkakunnalle. Alueellistamistoimia on jatkettu uusien päätöksin vuonna 2018.
- **Virossa** vuonna 2016 käynnistyneen valtiohallinnon alueellistamishankkeen tavoitteena on alueellistaa Tallinnasta 1000 valtiohallinnon työpaikkaa maakuntiin maaliskuuhun 2019 mennessä. Tuhannen työpaikan siirron lisäksi hallitus päätti maaliskuussa 2018 kuuden valtion laitoksen pääkonttorin siirtämisestä Tallinnasta maakuntiin. Päätös tarkoittaa yhteensä noin 90 työpaikan siirtoa.

Alueellistamispolitiikka ja -periaatteet 2020-luvulla –selvityshenkilöhanke

Selvityshenkilöhankkeen taustaa

- Alueellistamisen koordinaatioryhmä suositti helmikuussa 2017 valmistuneessa selvityksessään, että alueellistamislainsäädännön uudistamistarpeet arvioidaan mukaan lukien päätöksentekoon liittyvä prosessi sekä koordinaatioryhmän toimiala.
- Toimenpidesuositus liittyy valtion henkilöstön ja valtiolla tehtävän työn muutokseen
 - Maakuntaudistuksen johdosta alueellistamislainsäädännön piiriin kuuluvien henkilötyövuosien määrä pienenee useilla tuhansilla 2021 alkaen.
 - Työn tekemisen tavat ja asiakaspalvelun käytännöt muuttuvat yhteiskunnassa ja valtiolla erityisesti digitalisaation, robotisaation, tekoälyn ja etäyhteyksien kehittymisen myötä. Muutos mahdollistaa paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työskentelyn ja muuttaa virastojen toiminnan sijoittamisen merkitystä niin toiminnan tuloksellisuuden ja turvaamisen, henkilöstön kuin asiakkaiden ja sidosryhmien kannalta.

Selvityshenkilöhankkeen tavoitteet ja toimikausi

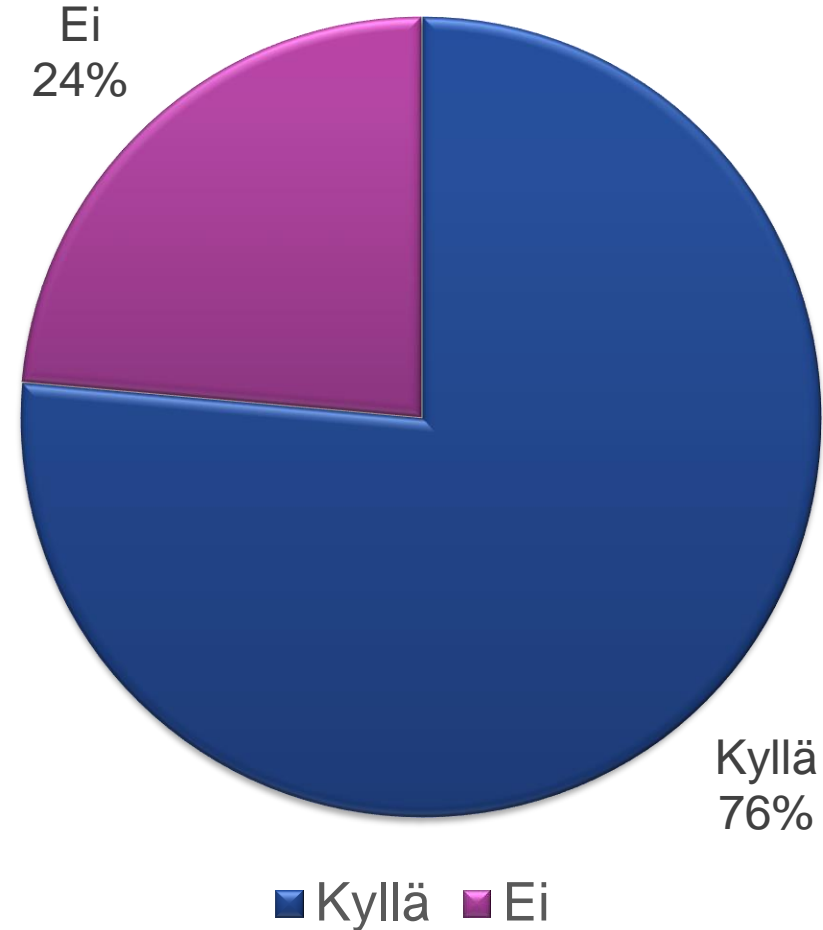
- Alueellistamisen koordinaatioryhmän toimenpidesuosituksen mukaisesti valtiovarainministeriö on asettanut selvityshenkilöhankkeen selvittämään alueellistamispolitiikan ja -periaatteiden uudistamista.
- Tavoitteena on **tehdä ehdotuksia alueellistamisen toimintatapojen ja lainsäädännön uudistamiseksi huomioiden valtion budjettitalouden puitteissa tehtävän työn 2010-luvulla toteutuneet ja ennakoitavissa olevat kehityssuunnat, johtaminen, digitalisaatio, paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työn mahdollisuudet sekä perustettavat uudet maakunnat.**
- Selvityshenkilöiksi on kutsuttu Kuntaliiton varatoimitusjohtaja ***Timo Reina*** ja kokoomuksen ministeriryhmän valtiosihteeri, työelämäprofessori ***Anna-Kaisa Ikonen***.
- Hankkeen toimikausi on 1.8.2018 – 31.1.2019.
- Ehdotus perusteluineen ja arvioiteineen laaditaan raportin muotoon, joka luovutetaan kunta- ja uudistusministerille 12.2.2019.
- Selvityshenkilöiden työn tukena toimii valtiovarainministeriön virkamiehistä koostuva sihteeristö. Selvityshenkilöt kuulevat työssään alueellistamisen koordinaatioryhmää sekä muita tarpeellisiksi katsomiaan asiantuntijoita.

Selvityksen laatiminen

- Työ aloitettiin elokuun 2018 alussa tutustumalla alueellistamisesta tehtyihin selvityksiin, lainsäädäntöön, alueellistamisen koordinaatioryhmän käsittelemiin asioihin ja päätöksiin.
- Syys-tammikuun aikana kuultiin kymmeniä keskeisiä tahoja.
- Osana kuulemiskierrosta toteutettiin myös webropol-kysely, joka oli suunnattu maakuntajohtajille, seutukaupunkien, keskuskaupunkien ja pääkaupunkiseudun kaupunkien johtajille, ministeriöiden johdolle, keskushallinnon virastojen johdolle sekä valtion alue- ja paikallishallintoviranomaisten johdolle. Kyselyyn saatiin 111 vastausta.

Tarvitaanko alueellistamispolitiikkaa tulevaisuudessa?

Lähde: Selvityshenkilöhankeksen kuulemiskyselyn tulokset

Kuulemistilaisuuksien ja kuulemiskyselyn pääteemat

- I. Nykymuotoisen alueellistamisen arviointi
- II. Toimintaympäristön muutokset
- III. Alueellistamispolitiikka tulevaisuudessa
- IV. Alueellistamisen valmistelu, päätöksenteko, seuranta ja arviointi

Lisäksi kysyttiin kuvaako **Alueellistaminen** edelleen sitä, mistä on kysymys ja jos ei, mikä olisi osuvampi termi?

Selvityshenkilöhankkeen kuulemat tahot

- Alueellistamisen koordinaatioryhmä 25.9.2018 ja 22.1.2019
- Kansliapäällikkökokous 27.9.2018
- Hallintovaliokunta 17.10.2018
- Maakuntajohtajien ja ELY-keskusten johtajien yhteiskokous 6.11.2018
- Aluehallintovirastojen ylijohantajakokous 8.11.2018
- Alueiden uudistumisen neuvottelukunta 4.12.2018
- Kuuden suurimman kaupungin johtajat 11.12.2018

Kuulemistilaisuudet 4.10.2018 - 10.1.2019

Hallintopolitiikan alivaltiosihteeri **Päivi Nerg**,
valtiovarainministeriö

Osastopäällikkö ylijohdaja **Jani Pitkäniemi**,
valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto

Osastopäällikkö ylijohdaja **Juha Sarkio**, valtiovarainministeriö,
valtionhallinnon kehittämissosasto

Neuvottelujohtaja **Seija Petrow**, valtiovarainministeriö,
valtion työmarkkinalaitos

Valtioneuvoston hallintoyksikön päällikkö **Janne Kerkelä**,
valtioneuvoston kanslia

Oikeuskansleri **Tuomas Pöysti**, Oikeuskanslerinvirasto

Toimitusjohtaja **Jari Sarjo**, Senaattikiinteistöt

Pääjohtaja **Arvo Kokkonen**, Maanmittauslaitos

Pääjohtaja **Mika Nykänen**, Geologian tutkimuskeskus

Pääjohtaja **Markku Heikura**, Verohallinto

Pääjohtaja **Tytti Yli-Viikari**, Valtiontalouden tarkastusvirasto

Pääjohtaja **Antti Koivula**, Työterveyslaitos

Pääjohtaja **Elli Aaltonen**, Kansaneläkelaitos

Alueellistamisen koordinaatioryhmän entinen pääsihteeri **Ilpo Takanen** (eläkkeellä)

Kansanedustaja **Seppo Kääriäinen**

Kansanedustaja **Arto Satonen**

Kansanedustaja **Ari Jalonen**

Neuvottelupäällikkö **Kristian Karrasch**, JHL ry

Sopimustoimitsija **Minna Salminen**, JHL ry

Neuvottelujohtaja **Harri Síren**, Pardia ry (Ammattiliitto Pro 1.1.2019-)

Neuvottelupäällikkö **Markku Nieminen**, Juko ry

Kehitysjohtaja, osakas, hallituksen pj. **Janne Antikainen**, MDI

Projektijohtaja **Petri Virtanen**, Sitra

Yhteyspäällikkö **Sami Laakkonen**, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Professori **Markku Sotarauta**, Tampereen yliopisto

Perustaja, seniorikonsultti **Marjaana Toiminen**, MindMill Network

Vanhempi neuvonantaja **Jouni Backman**, Sitra

Tulevaisuustutkija **Ilkka Halava**, Prime Frontier Oy

Forssan kaupunginjohtaja **Jari Kesäniemi**

Iisalmen kaupunginjohtaja **Jarmo Ronkainen**

Kuhmon kaupunginjohtaja **Tytti Määttä**

Savonlinnan kaupunginjohtaja **Janne Laine**

Seinäjoen kaupunginjohtaja **Jorma Rasinmäki**

Keskeisiä johtopäätöksiä

Keskeisiä johtopäätöksiä (1)

- Alueellistaminen sai 2000-luvun alussa muodon, jossa painottui yksittäisten virastojen ja toimintojen sijoittaminen, erisnimet (virastojen ja paikkakuntien) hallitsivat sitä.
- Tällaisen alueellistamisen ikkuna on sulkeutumassa, koska mm. helpot päätökset tehty, eläköitymisalto ohitettu ja hallinnon rakenteet muuttuneet. Alueellistamispotentiaali siten pienentynyt.
- Työn ja arvojen murros sekä digitalisaatio avaavat valtion keskushallinnon toimintojen ja henkilöstön sijoittumiselle aivan uusia mahdollisuuksia.
- Valtion tehtävien erilaisuus tärkeää huomioida alueellistamismahdollisuuksia tarkasteltaessa.
- Alueiden, kaupunkien tai kuntien menestys ei voi perustua valtion työpaikkoihin, mutta niiden merkitystä ei pidä myöskään unohtaa.
- Kaupungistuminen ja alueellistaminen eivät ole ristiriidassa mm. osaamiskeskittymien tukemisessa.

Keskeisiä johtopäätöksiä (2)

- Valtiolla / hallituksella tulee olla strateginen näkemys ja tahtotila valtion läsnäolosta, alueellisesta toiminnasta ja alueellistamisesta. Se on tällä hetkellä heikkoa ja epäselvää.
- Toiminta alueilla edistää parhaimmillaan ilmiöpohjaisuutta ja siiloutumisen purkua.
- Paikkariippumattomuus on edelläkävijyyttä ja avaa työntekijöille uusia mahdollisuuksia sekä vahvistaa valtion kilpailukykyä työnantajana.
- Valtion toimintaa alueilla ja sitä tukevaa alueellistamista tarvitaan, mutta sen tavoitteet ja toteuttamistavat on uudistettava, jotta paikkariippumattomuuden mahdollisuuksiin ihmisten ja alueiden voimavarojen käyttöön saamiseksi voidaan tarttua.
- Alueellisen toiminnan ja läsnäolon näkökulma valtavirtaistettava osaksi normaalia hallinnon ja henkilöstön kehittämistä, johtamista ja ohjausta.

Kehittämisehdotukset

Valtio tarvitsee uuden strategian alueelliseen läsnäoloon ja paikkariippumattomuuteen

- 1. Ehdotus:** Uuden hallituksen ohjelmaan keväällä 2019 kirjataan selkeä strateginen tahtotila paikkariippumattomuuteen ja työn siirtoon perustuvalla uudella alueellistamisella ja valtion läsnäololla sekä toiminnalla eri osissa maata vuoteen 2030 saakka.
- 2. Ehdotus:** Valtion toiminnasta alueilla laaditaan vaalikauden alussa valtioneuvoston periaatepäätös, joka uudistetaan vaalikausittain.
- 3. Ehdotus:** Valtion toiminnasta ja läsnäolosta alueilla sekä sitä koskevista tavoitteista ja linjauksista annetaan vuoden 2019 aikana selonteko eduskunnalle, mikä mahdollistaa myös parlamentaarisen sitouttamisen ja sitoutumisen. Selonteossa tarkastellaan laajasti myös hallinnon uudistamiseen sekä aluekehitykseen muuttuneessa toimintaympäristössä liittyviä kysymyksiä huomioiden myös eduskunnan aiemmat alueellistamista koskevat linjaukset ja selvitystarpeet.
- 4. Ehdotus:** Valtion alueellista toimintaa ja läsnäoloa koskevat tavoitteet otetaan mukaan julkisen talouden suunnitelmaa (JTS) sekä talousarvioita koskeviin valmistelu- ja päätöksentekoprosesseihin samoin kuin hallinnonaloja koskevaan tulosohjaukseen sekä virastojen päälliköiden johtamissopimuksiin.
- 5. Ehdotus:** Valtion alueellista toimintaa ja läsnäoloa koskevien tavoitteiden toteutumista seurataan osana hallitusohjelman toteutumisen raportointia ja osana hallituksen vuosikertomuksia.

Valtion toiminnalle alueilla on asetettava selkeät tavoitteet

6. Ehdotus: Asetetaan hallitusohjelmaan perustuvassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä selkeät ja mitattavissa olevat tavoitteet sille, millaista valtion toimintaa ja läsnäoloa alueilla tavoitellaan vuoteen 2030 mennessä. Tätä koskeva toteutus suunnitelma laaditaan hallinnonaloittain ja myös tavoitteet voidaan jakaa tarvittaessa hallinnonaloittain huomioiden tehtävien erilaisuus. Niitä voidaan mahdollisuuksien mukaan asettaa myös esimerkiksi prosenttina pääkaupunkiseudulla tehtävistä valtion keskushallinnon henkilö-työvuosista.

7. Ehdotus: Ensisijaista on vahvistaa aiemmin alueellistettuja tai alueilla muutoin toimivia valtion toimintayksiköitä systemaattisesti ja siten tukea osaamisklustereiden vahvistumista.

8. Ehdotus: Monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työskentelyn edistämiseksi valtion keskushallinnon nyt pääkaupunkiseudulla tehtäviä virka- ja työtehtäviä tulee voida lähtökohtaisesti tehtävien luonne huomioiden tehdä myös muualla maassa. Tämä edellyttää etä- ja joustotyön mahdollistamista myös käytännössä nykyistä selvästi laajemmin sekä virkapaikan tai toissijaisen virkapaikan määrittämistä vapaammin myös muualle kuin viraston toimipaikkaan. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulee olla yhdenvertainen tehtävien hoitaminen paikasta riippumatta. Tämä mahdollisuus on oltava myös korkeimmissa valtionhallinnon johto- ja esimiestehtävissä toimivilla.

Alueellistamista koskevaan lainsäädäntöön kirjattavat tavoitteet

9. Ehdotus: Alueellistamista koskevaan lainsäädäntöön kirjattavissa tavoitteissa tulee huomioida jatkossa ainakin:

- valtion tehtävien tuloksellinen hoitaminen; työvoiman ja osaamisen saatavuuden turvaaminen;
- valtion kilpailukyky työnantajana;
- mahdollisuus paikkariippumattomaan ja monipaikkaiseen työskentelyyn;
- maan tasapainoinen kehittäminen ja työllisyyden sekä elinvoimaisuuden tukeminen maan eri osissa;
- osaamiskeskittymien ja valtion sekä alueiden vuorovaikutuksen tukeminen;
- ilmastonmuutoksen hillintä.

Johtaminen ja henkilöstöpolitiikka paikkariippumattomuuden mahdollistajina (1/2)

10. Ehdotus: Valtio tunnistaa nykyistä paremmin monipaikkaisuuden ja paikkariippumattomuuden henkilöstöpolitiikassaan ja joustavoittaa käytäntöjä niiden edistämiseksi. Laaditaan tähän liittyvää valtionhallinnon yhteistä ohjeistusta sekä kartoitetaan ja levitetään hyviä toimintamalleja julkiselta ja yksityiseltä sektorilta.

11. Ehdotus: Käynnistetään laaja johtamisen kehittämisohjelma, koska monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn johtaminen vaatii erilaista otetta kuin esimiestyö ja johtaminen fyysisesti yhtenäisessä yksikössä. Valtiokonsernin HR-toiminnot tarjoavat virastoille ja hallinnonaloille vahvaa tukea käytäntöjen luomiseen.

12. Ehdotus: Etätyön tekemisen ja monipaikkaisen työskentelyn edellytyksiä parannetaan ja esteitä poistetaan myös käytännössä. Tähän liittyen mm. Senaatin kanssa yhteistyössä ja virastojen ohjauksessa lisätään yhteiskäyttötilojen osuutta sekä virastotilojen monikäyttöisyyttä alueilla.

Johtaminen ja henkilöstöpolitiikka paikkariippumattomuuden mahdollistajina (2/2)

13. Ehdotus: Henkilöstöpolitiikassa, erityisesti virkoja ja tehtäviä auki laitettaessa, otetaan lähtökohdaksi, että työntekijä voi tehdä ehdotuksen työskentelypaikastaan/-paikkakunnastaan ja tämä pyritään tehtävän luonne sekä käytettävissä olevat vaihtoehdot huomioiden mahdollistamaan.

14. Ehdotus: Matka-aika tulisi voida lukea työajaksi kokonaan tai osittain, mikäli työn luonne sen sallii, matka-aika on pitkä ja matkustusmuoto mahdollistaa työnteon. Ratkaisua voidaan tällöin hakea esimerkiksi rinnastamalla kulkuneuvo yhdeksi etätyöpaikaksi, koska etätyössäkään paikkaa ei ole yleensä rajattu, kokonaistyöaikaa soveltamalla tai laajentamalla nyt käynnissä olevia pienimuotoisia kokeiluja. Tämä edellyttää neuvotteluja ja sopimista työmarkkinaosapuolten kesken. Samalla kannustamme työmarkkinaosapuolia osaltaan muutoinkin kartoittamaan ja poistamaan paikkariippumattoman ja moni-paikkaisen työnteon esteitä.

15. Ehdotus: Uudistetaan muutostilanteita koskevat henkilöstöpoliittiset periaatteet huomioimaan paremmin edellä todetut paikkariippumattomaan työskentelyyn liittyvät tarpeet, ja vahvistetaan valtion roolia yhtenä ja yhdenvertaisena työnantajana.

Toimitila- ja ICT-ratkaisut tukemaan alueellistamista ja paikkariippumattomuutta

16. Ehdotus: Paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työskentelyn edistämiseksi sekä laajamittaisen etätyön tukemiseksi perustetaan systemaattisesti yhteistyöskentely-ympäristöjä maan eri osiin. Niihin pyritään muodostamaan uudenlaisia työyhteisöjä, jotka kokoavat valtion toimijoita yli virasto- ja hallinnonalarajojen ja tarvittaessa myös muita ensisijaisesti julkisen sektorin työntekijöitä yhteen. ICT-järjestelmät laitetaan kuntoon tämän mahdollistamiseksi.

17. Ehdotus: Laaditaan selvitys tyhjänä tai vajaakäytössä olevista verorahoitteisista (mm. valtio, kunnat, Kela) toimitiloista ja suunnitelma siitä, millä tavalla tiloja voitaisiin hyödyntää yhteistyöskentelyn tai yhteispalvelun tarpeisiin.

18. Ehdotus: Mahdollistetaan joustava toimitilojen tarjoaminen julkisen sektorin toimijoiden kesken. Perustetaan julkisen hallinnon yhteinen toimitilaryhmä, johon tulee mukaan ainakin valtiovarainministeriön, Senaatti-kiinteistöjen, Maakuntien tilakeskus Oy:n ja Kuntaliiton sekä suurimpien kaupunkikonsernien edustus. Ryhmän tehtävänä on edistää toimitilojen tehokasta ja yhteistä käyttöä.

Osaamiskeskittymien vahvistaminen osana alueiden kehittämistä tarpeen jatkossakin

19. Ehdotus:

- Valtio edistää osaamiskeskittymien rakentumista yliopistokaupunkeihin tuomalla omia asiantuntijaresurssejaan mukaan klustereihin.
- Valtio edistää laajemminkin henkilöstönsä kokoaikaisia tai osittaisiakin työskentelymahdollisuuksia erityisesti suurimmissa kaupungeissa mm. tilaratkaisuilla ja henkilöstöpolitiikalla. Nämä keskittymät voivat tarvittaessa toimia tukikohtina myös muualla maakunnassa tehtävälle monipaikkaiselle/paikkariippumattomalle työlle.
- Valtio tunnistaa ratkaisuissaan monipuolisen työpaikkarakenteen (muun muassa ns. puolisyöpaikkojen) merkityksen erityisesti seutukaupungeille.

Valtion, alueiden ja kuntien välinen vuoropuhelu tiiviimmäksi

20. Ehdotus: Valtion toiminta alueilla ja alueellistamismahdollisuudet kytketään osaksi valtion, kuntien ja alueiden välisiä sopimusmenettelyjä (mm. kasvusopimukset ja Silta-sopimukset) sekä maakuntauudistuksen myötä syntyviä ohjaus- ja neuvotteluprosesseja (mm. aluekehittämiskeskustelut ja maakuntalain 13 §:n mukaiset taloutta koskevat neuvottelut).

21. Ehdotus: Valtio rakentaa kaupunkien kanssa strategista kumppanuutta. Sopimuksellinen yhteistyö ja tarvittaessa uudenlainen vastuunjako tehtävissä voivat avata uusia mahdollisuuksia tulevaisuuden alueellistamiselle. Alueita ja kuntia osallistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa valtion toimintojen sijoittamista koskevaan valmisteluun.

Yhteisten asiointipalveluiden kehittäminen tavoitteellisesti

22. Ehdotus:

- Julkisen hallinnon yhteispalvelua ja yhteisiä asiointipisteitä kehitetään voimakkaasti ja tavoitteellisesti ja kannustetaan hakemaan uusia kumppanuuksia myös julkisen sektorin ulkopuolelta.
- Palvelupistettä sulkevalle tai uudelleenjärjesteltävälle valtion viranomaiselle säädetään velvollisuus turvata riittävä palvelutaso esimerkiksi yhteispalveluun osallistumalla.
- Arvioidaan maakuntien edellytysten ja keinovalikoiman riittävyys yhteispalvelun edistämiseen.

Muut kuin virastomuodossa hoidettavat valtion tehtävät

23. Ehdotus: Muiden kuin valtion virastomuodossa hoidettavien ja budjettirahoituksen ulkopuolisten toimintojen osalta alueellisen ulottuvuuden huomioiminen vaatii erillisen tarkastelun.

Alueellistamisen päätöksentekoprosessia on uudistettava (1/2)

24. Ehdotus: Alueellistamisen koordinaatioryhmä lakkautetaan.

Sen tilalle perustetaan tehtäviltään, kokoonpanoltaan ja rooliltaan uusi ”Valtion alueellisen toiminnan arviointineuvosto”, jonka valtioneuvosto asettaa julkisen hallinnon kehittämisestä vastaavan ministeriön esityksestä.

Arviointineuvoston jäsenmäärän tulisi olla tehokkaan ja ketterän työskentelyn mahdollistamiseksi suppea (esim. 5–7 jäsentä). Sen kokoonpano heijastaisi arviointineuvoston tehtävien edellyttämää riittävää asiantuntemusta, ja olisi riippumaton hallinnonalojen ja alueiden edustukseen perustuvista intresseistä.

Valtion alueellisen toiminnan arviointineuvoston keskeinen lakisääteinen tehtävä on arvioida säännöllisesti hallituksen asettamien alueellistamista koskevien linjausten ja tavoitteiden toteutumista ja tehdä tätä koskevia toimenpide-esityksiä. Arviointineuvosto seuraa laajemminkin valtion alueellista toimintaa ja läsnäoloa alueilla, raportoi sekä tekee kehittämis ehdotuksia tästä.

Lisäksi arviointineuvosto antaa lausunnon merkittävistä yksittäisistä valtion toimintojen alueellista sijoittumista koskevista esityksistä peilaten niitä alueellistamisen tavoitteita ja linjauksia vasten. Lausuntomenettely tulisi toteuttaa arviointineuvoston valmistelemaan tarkempaan ohjeistukseen ja arviointikriteereihin perustuen riittävän aikaisessa vaiheessa, jotta lausunnon olisi aito vaikutus tehtäviin ratkaisuihin. Mikäli toimivaltainen viranomais ei noudata lausuntoa, asia siirtyy valtioneuvoston käsittelyyn.

Alueellistamisen päätöksentekoprosessia on uudistettava (2/2)

25. Ehdotus: Alueellistamisen koordinaatioryhmälle nyt kuuluvat lähinnä hallinnolliset seurantatehtävät sekä Valtion alueellisen toiminnan arviointineuvoston valmistelutehtävät hoidetaan virkatyönä julkisen hallinnon kehittämisestä vastaavassa ministeriössä.

26. Ehdotus: Valtion toimintojen sijoittamis- tai lakkauttamispäätöksiä tehtäessä huomioidaan nykyistä laajemmin alueen kokonaistilanne mukaan lukien vaikutukset elinkeinorakenteisiin ja työpaikkatarjontaan. Samoin sijoitus- ja lakkauttamispäätösten nettovaikutukseen on kiinnitettävä huomiota.

27. Ehdotus: Alueellistamislainsäädäntöä muutetaan niin, että perustettaessa uusi valtion yksikkö tai toiminto tai laajennettaessa olennaisesti olemassa olevaa yksikköä tai toimintoa, sijoittaminen pääkaupunkiseudulle voidaan tehdä vain valtioneuvoston päätöksellä. Lähtökohtana on, että näissä tilanteissa sijoittamispäätökset tehdään aina pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

28. Ehdotus: Yhtenäistetään menettelytavat siitä, millä tavalla ja millä säädöstasolla valtion toimintojen alueellisesta toiminnasta ja toimintayksikköjen perustamisesta tai lakkauttamisesta säädetään.

Lainsäädännön uudistaminen, yhteenvetoa

29. Ehdotus: Alueellistamiseen liittyvän lainsäädännön uudistaminen tämän selvityksen ehdotusten mukaisesti käynnistetään seuraavan vaalikauden alussa.

30. Ehdotus: Edellä todetuilla ehdotuksilla on yhtymäkohtia useisiin raportissa aiemmin kuvattuihin käynnissä oleviin uudistushankkeisiin, erityisesti keskushallinnon uudistamista koskevaan Virasto 2020 -työhön. Pidämme tärkeänä, että ehdotukset huomioidaan tarvittavin osin myös näissä.

Ehdotusten arviointi

Ehdotusten arviointi

- Ehdotuksemme muodostavat laajan kokonaisuuden, jossa alueellistamispolitiikkaa ja lainsäädäntöä uudistetaan tavoitteenasettelun sekä menettelyjen osalta.
- Ehdotuksissa painotetaan työn ja tehtävien siirtoa paikkariippumattomuutta hyödyntäen ja luodaan tälle monin tavoin edellytyksiä.
- Valtion toiminta ja läsnäolo alueilla otettaisiin vahvemmin osaksi arkista ohjausta, johtamista, rekrytointeja ja kehittämistä kuitenkin niin, että sitä tehtäisiin tavoitteellisesti hallituksen linjauksiin perustuen.
- Perinteisempää, yksittäisiä valtion toimintoja ja yksiköitä koskevia alueellistamispäätöksiä tehtäisiin lähinnä tilanteissa, joissa olisi kysymys selkeästi uusista yksiköistä tai olemassa olevien merkittävästä laajentamisesta.
- Ehdotusten taloudellisia, toiminnallisia, alueellisia ja henkilöstöön liittyviä vaikutuksia on selvityksessä arvioitu, mutta ne riippuvat luonnollisesti paljon myös siitä, millainen kunnianhimon taso valtion toiminnalle ja läsnäololle alueilla asetetaan.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kiitos!

